

Ministerie van Defensie

Militaire Inlichtingendienst

Postbus 20701
2500 ES 's-Gravenhage

Telefoon 070 - 3 18 81 88
Telefax 070 - 318 79 51

20.1 Joegoslavië
- Aan:
Zie verzendlijst.

Uw brief	Uw kenmerk	Ons nummer	Datum
		DIS/92/095/1496	21 april 1992
Onderwerp			
Joegoslavië: recente ontwikkelingen (nr 28/92)			

1. Hierbij doe ik U toekomen een notitie over de recente ontwikkelingen in Joegoslavië.
3. Zonder bijlage is deze brief ongeclassificeerd.

Hoofd Militaire Inlichtingendienst
voor deze
Het Hoofd Stafafdeling Inlichtingen

[Handwritten signature]
Kolonel der Grenadiers

Bijlagen	Bezoekadres	Doorkiesnummer
één	Kalvermarkt 28 's-Gravenhage	318 6634

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden.

Verzendlijst behorende bij brief MID nr. DIS/92/095/1496, d.d. 21 april 1992

Aan:

Coördinator Verenigde Inlichtingendiensten Nederland

(Secretaris Generaal Ministerie Algemene Zaken)

Hoofd Binnenlandse Veiligheidsdienst

Ministerie van Buitenlandse Zaken

t.a.v. AMAD

MINISTERIE VAN DEFENSIE
MILITAIRE INLICHTINGDIENST

JOEGOSLAVIE
Militair-politieke situatie
28/92

(Afgesloten 211200 APR 1992)

Bosnië-Herzegovina

De gevechten in diverse delen van Bosnië-Herzegovina hebben ook de afgelopen dagen aangehouden. Er werd melding gemaakt van zware beschietingen op de hoofdstad Sarajevo door Servische strijdgroepen. Ook werden gevechten gemeld tussen diverse militieën in een aantal betwiste plaatsen, zoals Bosanski Brod (aan de grens met Kroatië), Neum (aan de Dalmatische kust) en Foca (aan de grens met Servië). In de meeste gevallen zouden de federale strijdkrachten (JNA) zich opnieuw aan Servische zijde in de strijd hebben gemengd. Zo zou de federale luchtmacht aanvallen hebben uitgevoerd op Kroatische stellingen bij Neum. Ook het (pro-)Servische persbureau TanJug heeft in een aantal gevallen de JNA-interventie bevestigd.

Een dreigende situatie bestaat bij Mostar. De autoriteiten in de stad (Kroaten en Moslims) hebben gemeld dat het in de omgeving van Mostar gelegerde JNA-korps nog uitsluitend uit Servische militairen bestaat. De bevelhebber van dit korps beschuldigde Kroatische militieën van de ontvoering van twee JNA-vliegers en dreigde met de vernietiging van "vitale doelen" in de stad als zij niet worden vrijgelaten. Overigens hebben de stadsautoriteiten de burgers verboden Mostar te verlaten, mogelijk om te voorkomen dat leden van de Servische minderheid zich bij militieën aansluiten.

Volgens een vertegenwoordiger van de Servische gebieden in Bosnië-Herzegovina, die zich vorige maand onafhankelijk hebben verklaard, beheersen Servische eenheden inmiddels 70% van Bosnië-Herzegovina. Deze uitspraak is opmerkelijk, omdat de Serviërs (die volgens de meest recente volkstelling ongeveer 34% van de Bosnische bevolking uitmaken) op grond van hun geografische verspreiding in het recente verleden aanspraak hebben gemaakt op ruwweg 60% van het Bosnische grondgebied. De genoemde uitspraak wijst erop dat de Serviërs deze doelstelling nu gewapenderhand ruimschoots hebben gerealiseerd.

Volgens de partij van de Bosnische president Izetbegovic (Moslim) zouden niet alleen de Servische strijdgroepen, maar ook de JNA zich schuldig hebben gemaakt aan misdaden (moord en plundering) jegens Kroaten en Moslims. De JNA beschuldigt Izetbegovic daarentegen van opruiing. Volgens bevelhebber Kukanjac van het Tweede Militaire District, dat Bosnië-Herzegovina omvat, heeft Izetbegovic gekozen voor een "oorlogsoptie" en geeft hij persoonlijk leiding aan alle aanvallen op militaire doelen die in Bosnië-Herzegovina plaatsvinden. Kukanjac stelde Izetbegovic verantwoordelijk voor alle gevolgen van dergelijke aanvallen. Vorige week had waarnemend federaal MinDef Adzic reeds een brief aan Izetbegovic geschreven, waarin hij hem beschuldigde van een anti-Servische opstelling. Op grond daarvan noemde Adzic Izetbegovic ongeschikt om alle inwoners van Bosnië-Herzegovina te vertegenwoordigen.

Volgens de Bosnische minister van Defensie Doko is de respons op het besluit van zijn regering om alle gewapende eenheden in de republiek onder één commando te brengen, groter dan verwacht. Daartoe had de Bosnische regering eerder deze

maand een bevel uitgevaardigd. Volgens Doko hebben de meeste lokale functionarissen van de organisaties voor Territoriale Verdediging zich "met genoeg" onder zijn gezag gesteld. Hij zei echter nog niet te kunnen aangeven om hoeveel personen het hierbij ging. Aangenomen moet worden dat slechts Kroaten en Moslims aan de betreffende oproep gehoor hebben gegeven. Overigens lijkt, mede gezien de zich toespitsende etnische tegenstellingen in de republiek en de latente onenigheid tussen Moslims en Kroaten over de toekomst van de republiek, de kans klein dat de Bosnische regering op korte termijn een effectieve defensie-organisatie zal weten op te bouwen.

De minister van Defensie van Montenegro, Kol Babic, heeft op de Montenegrijnse radio gewag gemaakt van een samenzwering tussen Izetbegovic en de Kroatische president Tudjman. Zij zouden een gecoördineerde militaire actie tegen de Serviërs en de JNA in Bosnië-Herzegovina zijn overeengekomen met als doel de Servische gebieden in hun republieken van elkaar te isoleren. Overigens stelde Babic dat op grond van deze samenzwering de veiligheidsmaatregelen in Montenegro, met name aan de grenzen, zouden worden verscherpt.

JNA-functionarissen hebben bij de EG-waarnemersmissie geprotesteerd tegen het feit dat Kroatische vliegtuigjes bombardementsvluchten hebben uitgevoerd in het noorden van Bosnië-Herzegovina. Zoals bekend zijn de Kroatische (para-)militaire organisaties in het bezit van een klein aantal lichte vliegtuigen, die geschikt gemaakt kunnen worden voor lichte bombardementsmissies. De betreffende melding kan echter niet bevestigd worden.

Volgens een mededeling van een VN-organisatie voor humanitaire hulpverlening hebben Servische milities het afgelopen weekeinde zes VN-vrachtauto's met hulpgoederen gestolen. Tevens is melding gemaakt van het feit dat in Bosnië-Herzegovina actieve gevechtsgroepen zich bedienen van blauwe helmen/baretten en voertuigen in VN-kleuren. Het is onduidelijk welke milities het hier betreft. Het is niet uitgesloten dat in dit geval tevens op bovenvermelde vrachtauto's wordt gedoeld.

Internationale vredesinspanningen

De regering van de Verenigde Staten heeft het afgelopen weekeinde plv onderminister van Buitenlandse Zaken Johnson naar Joegoslavië gezonden voor overleg met de diverse partijen. Volgens officiële mededelingen zal hij de regeringen van de verschillende republieken vragen de grenzen tussen de voormalige deelstaten te respecteren en zich formeel gebonden te verklaren aan door Joegoslavië aangegane verdragsverplichtingen. In Servië en Montenegro zal Johnson tevens de toekomstige status en betrekkingen van deze republieken met de VS bespreken. In dit verband is gezinspeeld op het verbreken van de betrekkingen met Joegoslavië/Servië als protest tegen de "Servische agressie" in Bosnië-Herzegovina.

De EG heeft gesteld dat het geweld in Bosnië-Herzegovina wordt veroorzaakt door "gewapende elementen die worden ondersteund door Servische krachten en met name de JNA". In feite vormt dit een veroordeling van het optreden van de Serviërs in Bosnië-Herzegovina en de Servische regering, die de resterende federale organen beheerst. In verband hiermee heeft Portugal als EG-voorzitter de afgelopen dagen, evenals de VS, bedreigd met sancties tegen Joegoslavië, als de Servische opstelling niet vóór 29 april zal zijn veranderd. Zo noemde hij als mogelijkheid dat Joegoslavië/Servië uit de CVSE wordt gestoten en de (vorige maand ingetrokken) economische sancties tegen Servië zouden worden hervat. Er zijn zelfs geruchten dat de EG, indien de VS de betrekkingen met Joegoslavië zou willen verbreken, dit voorbeeld zal volgen. Van EG-zijde is tevens bedreigd het vredesoverleg onder EG-auspiciën over de toekomst van de republiek te

zullen staken. Overigens riep de EG tevens de Kroaten en Moslims in Bosnië-Herzegovina op het vorige week zondag overeengekomen bestand te respecteren.

Ook VN-afgezant Vance heeft de afgelopen dagen een bemiddelingspoging gedaan in het Bosnische conflict. Na afloop van zijn reis toonde hij zich uiterst pessimistisch over de kans op een politieke oplossing voor de tegenstellingen in de republiek. Vance deelde de kritiek van de VS, de CVSE en de EG inzake de Servische agressie in Bosnië-Herzegovina, maar stelde dat deze kritiek eveneens van toepassing is op Kroatië.

Kroatië

De afgelopen dagen hebben de Kroatische media weer melding gemaakt van bestandsschendingen van de kant van Servische gevechtsgroepen en de JNA. Incidenten zouden met name hebben plaatsgevonden bij Osijek en Valpovo (Oost-Slavonië).

De Kroatische regering is het afgelopen weekeinde op een aantal plaatsen gewijzigd. Met name het ontslag van minister van Justitie Vekic was opvallend. Vermoedelijk houdt dit ontslag verband met het feit dat Vekic verantwoordelijk wordt gesteld voor de schending van mensenrechten door Kroatische militairen in de afgelopen maanden. Gezien het feit dat de politieke koers van Kroatië in belangrijke mate wordt bepaald door Tudjman zelf, is het onwaarschijnlijk dat deze door de gemelde mutaties aanzienlijk zal worden beïnvloed.

Volgens een recente persmelding is vorige week in Knin, de hoofdstad van de Krajina (de belangrijkste Servische enclave in Kroatië) het eerste regiment opgericht van een Servisch leger. De plechtigheid werd bijgewoond door de president van de Krajina, Babic, en vertegenwoordigers van de partij van de Servische oppositieleider Draskovic, die reeds geruime tijd pleit voor de oprichting van een eigen Servisch leger. Hoewel geen uitsluitsel werd gegeven over de subordinatie van dit nieuwe leger, kan uit de context worden opgemaakt dat het zal ressorteren onder Babic. Volgens een officieel communiqué zal dit Servische leger zij aan zij optreden met de JNA, "zolang deze nog bestaat", en de lokale Servische militieën. De afgevaardigde van Draskovic stelde in dat kader dat noch de JNA, noch de blauwhelmen in staat zijn om de veiligheid van de Serviërs te garanderen, zodat de Serviërs in navolging van de Kroaten, Moslims, Slovenen en Macedoniërs gedwongen zijn een eigen krijgsmacht te formeren.

Babic, tegen wie eerder dit jaar een door de Servische leiding geïnspireerde staatsgreep was gepleegd in verband met zijn verzet tegen het VN-vredesplan, maar die nog de steun van een aanzienlijk deel van de bevolking van de Krajina lijkt te genieten, beschuldigde de Servische leiding van verraad aan de Serviërs buiten Servië. Hij pleitte voor staatkundige eenheid van alle Serviërs. Overigens onderstreept deze melding dat de machthebbers in de Krajina zich nog steeds niet willen neerleggen bij het (ook door Servië aanvaarde) VN-vredesplan, dat voorziet in de volledige demilitarisering van de Krajina als een van de door de VN-vredesmacht te beschermen gebieden (UNPA's).

Servië/Montenegro

De partij van oppositieleider Draskovic heeft opnieuw president Milosevic en de door diens partij gedomineerde Servische regering opgeroepen om af te treden. Draskovic stelde Milosevic c.s. verantwoordelijk voor het dreigende internationale isolement van Servië. Dit pleidooi past in het streven van Draskovic de publieke opinie in Servië te mobiliseren tegen de regerende socialistische partij.

Servië heeft inmiddels formeel de door VS en EG op haar uitgeoefende kritiek afgewezen en de beschuldigingen van agressie in Bosnië-Herzegovina verworpen. De Servische premier Bozovic stelde dat Servië niet zal toegeven aan druk die de "Servische waardigheid en economische soevereiniteit" schaadt. Het is dan ook uitgesloten dat Milosevic gehoor zal geven aan de oproep van Draskovic.

Overigens is vermeldenswaard dat het afgelopen weekeinde een aantal Joegoslaviëse regeringsfunctionarissen naar Washington is gereisd voor besprekingen over toekomstige relaties met het Internationale Monetaire Fonds (IMF). Door hen werd gesteld dat Joegoslavië het in de huidige omstandigheden niet kan stellen zonder hulp van het IMF. Servië, dat de resterende federale organen beheerst, maakt zoals bekend een ernstige economische crisis door. Het Servische regeringsbeleid heeft daar echter mede toe bijgedragen. Van hulp van het IMF zal in die omstandigheden naar verwachting in de nabije toekomst geen sprake zijn.

In het federale parlement in Belgrado, waarin alleen nog afgevaardigden van Servië en Montenegro zitting hebben, is de ratificatieprocedure begonnen van de door de parlementen van die republieken goedgekeurde ontwerp-Grondwet voor de nieuwe bondsstaat. Volgens een officiële bekendmaking heeft het federale parlement een week de tijd om het ontwerp goed te keuren. Op 27 april a.s. zal de nieuwe federatie van Servië/Montenegro formeel worden uitgeroepen en de Grondwet van kracht worden. Tevens zullen dan verkiezingen voor het parlement van deze nieuwe staat worden uitgeschreven. Deze melding onderstreept dat de machthebbers in Servië en Montenegro de oprichting van het nieuwe staatsverband nog deze maand formeel willen afronden.

Conclusie/vooruitzicht

De gevechten in Bosnië-Herzegovina blijven op een groot aantal lokaties voortduren, waarbij volgens de meeste berichten met name de Serviërs het initiatief nemen. Het is denkbaar dat op deze wijze een territoriale verbinding wordt gelegd tussen de door hen gedomineerde streken in Bosnië-Herzegovina, en mogelijk ook Kroatië, en de republiek Servië. Er zijn vooralsnog geen aanwijzingen dat de Servische agressie in Bosnië-Herzegovina onder de groeiende druk van de kant van de Verenigde Staten en de EG zal afnemen. Daarom ligt een verder politiek en economisch isolement van Servië op korte termijn voor de hand. Vooralsnog moet rekening worden gehouden met een verdere intensivering van de strijd in Bosnië-Herzegovina. De Servische minderheid in Kroatië lijkt zijn verzet tegen het VN-vredesplan nog niet te hebben opgegeven, zodat ook daar de strijd verder zou kunnen escaleren.